

the fact that this country holds the EU presidency on January 1, 2014. That regional policy is closely related and determined by EU regional policy, so changes in the distribution of funds between lagging states will affect on amount of financing of regional projects in Greece. This means that the Greek government will have a high probability rely on their own strength.

Studying the experience of socio-economic and political changes in Greece in terms of European integration is the essential need for the Ukrainian society in view of the similarity of the problems that stood in front of Greece initially Europeanization and those that currently impede Ukraine flourish. This experience keeps its value even in a political and social crisis that has engulfed Greece in 2008, because it gives an opportunity to identify ways to prevent similar events in Ukraine.

1. Булик М.В. Соціально-політичний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції [Текст] : дис. канд.політ.н. / М.В. Булик. – Маріуполь, 2011. – 258 с.
2. Договір про заснування Європейської Спільноти // http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_017
3. Осадца Г. Специфіка регіональної політики Греції / Г.Осадца// Політологічні та соціологічні студії. Збірник наукових праць. – Т.ІХ. – Чернівці: Букрек, 2010. – С.453-463.
4. Региональная политика стран ЕС ; [отв.ред. А.В.Кузнецов] / Центр Европейских исследований ИМЭМО РАН. – М. : ИМЭМО РАН, 2009. – 230 с.
5. Слесарева К. Фактор Греции в дальнейшем расширении Европейского Союза / К.В.Слюсарева// Современная Греция в мировой экономике и политике ; [отв.ред. Ю.Д.Квашин]. - М. : ИМЭМО РАН, 2013. – С.173-178.
6. Юилл Д. Основные характеристики региональной политики: опыт европейских стран/ Д.Юилл // Регион: экономика и социология. – 1999. – Специальный выпуск. – С.16-74.

Дослідження присвячено аналізу соціальних та політичних процесів, що відбуваються в Греції на сучасному етапі в рамках Європейської спільноти. Досліджено вплив ЄС на процеси, які відбуваються в соціально-політичній сфері Греції в контексті реалізації курсу на євроінтеграцію

Ключові слова: соціально-політичний розвиток, європейська інтеграція, європеїзація, Європейський Союз, децентралізація, демографічні процеси, регіональна політика.

Исследование посвящено анализу социальных и политических процессов, происходящих в Греции на современном этапе в рамках Европейского сообщества. Исследовано влияние ЕС на процессы, которые происходят в социально-политической сфере Греции в контексте реализации курса на евроинтеграцию.

Ключевые слова: социально-политическое развитие, европейская интеграция, европеизация, Европейский Союз, децентрализация, демографические процессы, региональная политика.

УДК 327
ББК 66.06

Христина Федорищак

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ «ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ» ТА «ІСТОРИЧНОЇ ПОЛІТИКИ» В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

У статті досліджено питання розвитку політики пам'яті та історичної політики в Україні та Республіці Польщі, проаналізовано й визначено їхню природу, суть, специфіку та структуру.

Ключові слова: пам'ять, колективна пам'ять, політика пам'яті, історична політика.

Трансформаційні процеси кінця ХХ століття змінили акценти у підходах до вивчення і розуміння історичного минулого, зокрема в країнах Центрально-Східної Європи. Особливо великої актуальності набули питання, що стосуються спільної історії народів та держав, формування колективної пам'яті, конструювання нових моделей ідентичності. Сьогодні суспільство все більше усвідомлює зростання активності пам'яті. Пам'ять людства про своє минуле, виникнення, еволюцію, сьогодення одночасно об'єднує й роз'єднує їх.

Суспільно-політичні процеси України та Республіки Польщі за останні два десятиліття мали досить багато спільного. Відлік новітньої історії для цих двох країн розпочався наприкінці ХХ ст. — у 1989 р. у Польщі на парламентських виборах перемогла опозиційна партія і було скасовано комуністичний режим, а в 1991 р. Україна отримала незалежність. Події останніх років показали про необхідність переоцінки минулого й вибудовування нової політики пам'яті обох держав.

Теоретичне осмислення взаємозв'язку суспільної пам'яті з політичним життям є доволі витребуваним завданням сучасної політичної науки та практики. Структурно-функціональний методологічний підхід забезпечує пізнання політики пам'яті як складної цілісності, що включає різні компоненти, розуміння специфіки їх змісту та функціонального призначення. Саме через розгляд структурних елементів політики пам'яті можемо прийти до її визначення [2, с. 120-121]

Вивченням проблем конструювання політики пам'яті займаються: В. Боднар , О. Волянчук, Д. Гавін, Я. Грицак, Я. Жарин, А. Коник, Я. Крутика, Л. Нагорна, Н. Ніжковський, Л. Пастушок, В. Радівич, Р. Траба, М. Ціхоцькі, Ю. Шаповал, Ю. Шерер.

Мета статті – на основі вітчизняних та польських джерел проаналізувати та порівняти дослідження в сфері політики пам'яті.

Характеризуючи широке коло питань, серед яких: державна політика в сфері історії, репрезентація минулого, пам'ятні місця, культура пам'яті, історична свідомість, співвідношення історії і пам'яті дослідники використовують такі поняття як: «історична політика» та «політика пам'яті».

На думку, В. Радівича, перше є досить однозначним і часто використовується для означення політизації історії, показує його у вигляді одностороннього руху, притаманного усім суспільствам і у всі часи, тим самим намагаючись надати йому рис нормальності та невідворотності, фактично легітимізуючи інструменталізацію історії. Термін «історична політика» містить в собі такі негативні, а подекуди й недопустимі елементи, як намагання певних політичних сил використати владу для встановлення єдино правильних історичних орієнтирів і взагалі використання владних важелів для утвердження в колективній історичній свідомості певних ідеологем та кліше. З повною впевненістю можна стверджувати, що «історична політика» в тій чи іншій мірі ведеться у всіх країнах, а рівень її брутальності залежить від функціонування демократичних інститутів держави [11]

Концепція «історичної політики» з'явилась у Західній Німеччині в зв'язку з дещо розпливчастим і в деякій мірі важким поняттям «подолання минулого». Зокрема, в 1986–1987 рр. у Німеччині тривала дискусія істориків стосовно здійснених нацистами злочинів в часи Третього Рейху. В ній було використано нове поняття «історична політика» – як можливість впливу історичних інтерпретацій на політичні дебати [15, с.473-505]

Нині цей термін широко застосовують у Польщі, хоча в науковій літературі досі немає єдиноправильної дефініції [19, с.41]

Говорячи про політику історичної пам'яті, ми маємо на увазі процеси, що піднімаються, через представників влади в процесі її моделювання й реалізації контролю. Цими процесами є перетворення й реконструкція усталеної пам'яті та здійснення контролю над нею [22, с.18]

Марек Ціхоцькі розглядає історичну політику як неперервне стимулювання обговорення минулого через різні форми його інституціоналізації. Він наголошує, що ми в жодному разі не можемо залишити історію історикам. Пам'ять повинна залишатися живою субстанцією будь-якої політики, так як політика щодо минулого є політикою щодо сучасності [20, с. 42].

Політика пам'яті є певною формою селекції минулого. Ян Жарин стверджує, що кожного разу коли ми відзначаємо річниці подій ми зіштовхуємось з історичною політикою [17, с.3]

Януш Крутика наголошує на тому, що коли ми говоримо про історичну політику, то маємо на увазі певні дії, які ми робимо як держава, асимілюючи громадськість до того, що для нас є важливим [18, с.13]

У певному сенсі історична політика є частиною глобальної тенденції політизації історії і одним із прикладів підвищеної уваги політичних практиків і дослідників до політики пам'яті. На думку польського вченого Р.Траби, політика пам'яті – це будь-які навмисні і формально легітимні дії політиків і чиновників, які спрямовані на закріплення, видалення або зміну окремих фрагментів суспільної пам'яті [13, с. 93]

Даріуш Гавін один з перших хто звернув увагу на взаємозв'язок між історичною та зовнішньою політиками. Він стверджує, що демократичним (і не тільки) суспільствам властива інтерпретація минулого задля досягнення певних політичних цілей. У вузькому значенні – це бачення місця історичної пам'яті в межах політики, а у широкому – в публічному житті [16].

Лонгін Пастусяк твердить, що політика історична означає невизначеність політики до історичного значення та історичного виміру, тому нам необхідно говорячи про поєднання історичної та зовнішньої політики зважати на минуле та історію стосунків з сусідніми державами [21, с. 57-58]

З вище сказаного, ми можемо говорити, що предметом історичної політики є встановлення державних свят, ритуалів, патріотичних обрядів, визначення місць національної пам'яті, присудження відзнак, упорядкування назв вулиць. Охоплюється нею і увесь комплекс музейної та меморіальної політики [8, с.109].

Історична політика – це ще й тематика наукових досліджень з метою пошуку відповідей на питання про те, як історичні інтерпретації перетворюються в політичну боротьбу, хто і з якою метою це робить і які наслідки цього. Це свого роду політика по відношенню до історії і пам'яті. Політика намагається конструювати культурну пам'ять і формувати певну модель політичного бачення національного минулого [1, с. 379]

О. Міллер наголошує на тому, що історична політика – це якісно нове, набагато інтенсивніше втручання в трактування історії тієї частини політичної еліти, яка контролює владу на даний момент, для боротьби з внутрішньою опозицією й для досягнення певних цілей в справі «націєтворення», а також для отримання певних переваг в міжнародних відносинах [7, с. 66–75].

Окрім того, історична політика направлена на формування суспільно значущих історичних образів і образів ідентичності, які реалізуються в ритуалах і дискурсі. В демократичних суспільствах історична політика ні в якому разі не обмежена власне політичною сферою, в ній, поряд з політиками і публіцистами, задіяні також представники інших професійних груп з різними інтересами і стратегіями, які вони привносять в осмислення історії.

Зловживання історією відбуваються не тільки в авторитарних режимах, а й у відкритих суспільствах завдяки особливій системі регламентації, яка включає в себе приховані механізми обмежень і заохочень визначених концепцій. Але конструюванням прийнятних версій історичної пам'яті займається не тільки офіційна влада, але й опозиційні сили і різні суспільні рухи [1, с. 379-380]

Натомість термін «політика пам'яті» передбачає не тільки цілеспрямовану діяльність державних інституцій та груп істориків в історичній сфері, але й ініціативу «знизу», тобто у всій їх взаємодії та багатоплановості. «Політика пам'яті» є набагато ширшим поняттям, яке включає в себе також «історичну політику». Оскільки до «політики пам'яті» ангажуються не тільки державні інституції, але й окремі суспільні

групи, які формуються за різними критеріями, а отже, не варто цей складний і багатогранний процес звужувати до рівня політизації історії, або ж лише до якоїсь конкретної цілеспрямованої діяльності в історичній сфері [11].

Політика пам'яті – це дійсний простір створення нових політичних відносин на основі трактування та репрезентації суспільного минулого; складна взаємодія ряду суб'єктів, націлена на підтримку, або перегляд окремих елементів суспільної пам'яті; сукупність дій, покликаних до погодження та взаємного прийняття різних інтересів у сфері інтерпретації минулого. У політиці пам'яті відображаються досвід суспільства, актуальний стан його базових інститутів, його соціально-політична структура, співвідношення суспільних сил, переконання та оцінки державно-політичних лідерів. Предмет політики пам'яті є подвійним та передбачає, з однієї сторони, конструювання певної спільної пам'яті як системи колективних уявлень про минуле, з іншої – цілеспрямований вплив на індивідуальну пам'ять кожного громадянина [9, с. 325]

«Політика пам'яті» полягає у здійсненні контролю владною верхівкою чи домінуючою елітою над конструюванням знань (уявлень) про минуле, який досягається через інтерпретацію історії, організацію масової історичної освіти (держзамовлення на підручники, в яких викладено офіційний курс історії для навчальних закладів), організацію музейної й архівної бази, монументальну пропаганду, твори літератури та мистецтва, форми міфологізації (відзначення державних свят, символіка, меморіали), топонімічні назви (перейменування населених пунктів, вулиць та ін.), ЗМІ та ін. [5].

Щоб у суспільстві функціонували й відтворювалися позитивні ціннісні уявлення, необхідний цілеспрямований наголос владних структур і елітних прошарків на важливості процесів самоорганізації й взаємної відповідальності влади перед суспільством і навпаки [6, с. 132]

Юрій Шаповал вдало підкреслює: «Політика пам'яті є тим символічним ресурсом, який цілком допустимо використовувати, у тому числі і в процесі політичного й культурного суперництва еліт...» [14].

Вплив правлячих груп на соціальну пам'ять, так звана політика пам'яті здійснюється як свідома стратегія проектування образів минулого в планах на майбутнє (П.Нора). Така конструююча діяльність не завжди має характер прямої маніпуляції, але завжди, виходить з бажаного майбутнього, задає певну модель минулого. П. Рікер визначає її як нав'язану пам'ять і дозволену історію. Нав'язана пам'ять - офіційна пам'ять, яку вивчають за допомогою примусового запам'ятовування, офіційно визнаного стандарту ідентичності та спеціально створеного комплексу меморіальних церемоній (ритуалів, міфів, дат, пам'ятників) [12, с. 121-125]

З вище сказанного ми можемо зробити висновок, що розмаїття існуючих тлумачень поняття політики пам'яті можна розділити на такі підходи:

- ціннісний підхід, представники якого політику пам'яті визначають як різноманітні суспільні практики і норми, пов'язані з регулюванням колективної пам'яті; як свідому стратегію проектування образів минулого у планах на майбутнє; як публічний простір діалогу суспільних сил та істориків. В межах такого розуміння стверджується необхідність погодження конкуруючих інтересів у системі конструювання образів минулого, що постають з певної конфігурації політико-владних та суспільних відносин;
- інструменталістський підхід, представники якого розглядають трактування політики пам'яті виключно як перманентної боротьби за владу; систему заходів по уніфікації індивідуальних уявлень про історичне минуле єдиної логіці історичного наративу
- конструктивістський підхід, тлумачить політику пам'яті тлумачать як нав'язану пам'ять і дозволену історію; як створення критеріїв для відбору тих історичних подій, які варто зберігати у пам'яті, і тих, які потрібно з неї «стерти»; як символічний ресурс,

який цілком допустимо використовувати, у тому числі і в процесі політичного й культурного суперництва еліт [3, с. 116].

Отже, політика пам'яті – це політика держави, міжнародних організацій, політичних партій, громадських об'єднань і рухів, окремих політичних лідерів та громадських діячів у сфері конструювання спільних уявлень та оцінок про минуле. Таким чином логічно окреслюється коло суб'єктів політики пам'яті. Окрім вище перелічених, до останніх також віднесемо істориків, очевидців тих чи інших подій минулого, представників засобів масової інформації, які, керуючись певними інтересами, використовуючи різні політичні засоби, виявляють себе у просторі політичного конструювання минулого [2, с. 122].

Участь у виробленні політики пам'яті беруть не тільки державні інституції, але й різноманітні громадські організації. Фінансовий ресурс держави є визначальним, але не монопольним в сучасних умовах, а його монополізм розбивають різноманітні приватні фундації та інститути. Але все ж, за державою залишається дуже важлива функція формування політики пам'яті, а саме підготовка шкільних програм з історії та фінансування пріоритетних дослідницьких проєктів, які ведуть науково-дослідні інститути та університети. Держава має також потужний ресурс у вигляді «нормативної сили» і через різноманітні розпорядження, закони та декрети може фаворизувати окремі ідеї, події минулого та діячів [11].

У найширшому розумінні конструювання політики пам'яті є політичним процесом із виразними ознаками цілепокладання та артикульованих мотивацій. Головним змістом його в ідеалі є вироблення максимально наближеного до реальності «образу минулого» - як дійового інструменту впливу на суспільну свідомість. Природно, що «політика пам'яті» є тим символічним ресурсом, який широко використовується елітними прошарками суспільства для виховання патріотизму, національно-громадянської ідентичності й толерантності [10, с. 133-134].

Сьогодні складно говорити про можливість досягнення справді спільності у розумінні і оцінках минулого. Втім науковці пропонують розглянути кілька варіантів та способів провадження політики пам'яті. Використовуючи дослідження українського історика Ярослава Грицака, можна виокремити наступні чотири стратегії політики пам'яті:

1. Перша полягає у примусовому нав'язуванні власної версії пам'яті та забуття, вимагає великих централізованих ресурсів та може спричинити зворотній ефект;
2. Друга стратегія політики пам'яті проявляється у її відсутності, тобто байдужому ставленні держави до власного історичного минулого та базується на вичікуванні всезагального забування щодо конфліктних моментів кожним новим поколінням;
3. Третій спосіб це відверте висміювання війн суспільної пам'яті, що однак суперечить українським ментальним рисам та специфіці національного характеру, вкрай гостро сприйнятливий до будь-яких жартів з приводу історії;
4. До четвертої стратегічної позиції відноситься «пакт забуття», як досягнення мовчазної згоди між ворогуючими представниками різних версій історичного минулого заради відродження країни та збереження її цілісності [4, с. 232].

Тому політика пам'яті розглядається як процес вибудовування співзвучних настроям епохи (і певних політичних сил) образів минулого, що здатна виконувати функції соціального захисту, мінімізувати травмуючий вплив сучасних реалій [14].

Ольга Волянчук, визнає такі функції політики пам'яті у суспільстві:

1. розв'язання суперечностей, що виникають між суб'єктами суспільно-політичного життя з приводу оцінок подій минулого;
2. інтеграція різних груп населення навколо спільної пам'яті, причому, як спільної гордості, так і спільного каяття за минуле;

3. політична соціалізація особи шляхом долучення до єдиного історичного досвіду спільноти [2, с. 122].

За останніх кілька десятиліть у європейських країнах вироблено значний арсенал механізмів формування та підтримування /реагування форм державної політики усфері пам'яті. Окремі країни Європейського Союзу широко використовують інституційний механізм, коли функції держави у формуванні та підтриманні політики пам'яті з окремих, найбільш фундаментальних питань покладаються на спеціально створені установи. Яскравим прикладом є Інститути національної пам'яті або інші аналогічні за функціями установи, що існують в багатьох країнах Європи. Окрім інституційного механізму можуть бути й інші форми закріплення певної історичної візії на державному рівні. Так, у державі може існувати закон або історичний календар, яким визначаються на державному рівні перелік найважливіших віх історії держави. Нарешті, можливим є й такий механізм, як сукупність здійснених на державному рівні відзначень окремих подій та вшанування пам'яті чи відзначення ювілеїв окремих осіб, що у комплексі також становлять певну «карту» загальнодержавної пам'яті [10, с. 167].

В Україні та Республіці Польщі за останні два десятиліття були зроблені спроби використання всіх трьох механізмів формування політики пам'яті. Спробу застосування інституційного способу формування національної пам'яті в Республіці Польщі було здійснено у 1998 р., а в Україні у 2006 р., коли в обох державах було створено Інститути національної пам'яті. Що стосується другого чинника то в Україні та Республіці Польщі на законодавчому рівні визначені святкові (вихідні) дні. Найбільш вживаним в обох державах лишається третій спосіб формування політики пам'яті – прийняття окремих нормативних документів щодо відзначення на державному рівні тієї чи іншої події чи вшанування окремої особи.

Політика пам'яті – це насамперед данина пошани й поваги до зусиль і життєвих подвигів мільйонів людей, які створювали матеріальні та духовні цінності й захищали їх, часто ціною власного життя. Це також створення позитивного узагальнюючого образу країни та народу – такого, який потрібен нам і прийдешнім поколінням для нормального соціально-психологічного самопочуття, а державі – для забезпечення лояльності й згуртованості населення, для налагодження зовнішніх контактів, для залучення в країну капіталів та туристів. Зрештою це і система формування національної ідентичності на засадах загально визначених універсалістських цінностей, поваги до культурного розмаїття, прищеплення громадянам усвідомленого розуміння своїх прав і обов'язків [10, с. 133].

Підсумовуючи вище сказане, ми можемо дійти висновку, що політика пам'яті – це надзвичайно важливий інструмент в руках влади, це потушний засіб, що впливає на світосприйняття особи й громадянина, зумовлюючи високий мобілізаційний потенціал. Пам'ять про спільне життя наших предків тримає в купі наші родини, вона ж об'єднує більші спільноти, такі як нації. Це явище викликає значний інтерес, як у держави так і у суспільстві загалом. Політика пам'яті просікає усі сфери людського життя, репрезентуючи не лише події минулого, але й конструюючи союдення й майбутнє. Вагоме місце в конструюванні політики пам'яті займає держава, так як саме вона в більшій мірі впливає на формування моделей та механізми її здійснення. За допомогою своїх функцій політика пам'яті здатна мінімізувати травмуючий вплив сучасних реалій. В Україні та Республіці Польщі за останні десятиліття сформувались свої підходи та концепції розуміння «пам'яті», зокрема колективної. Розглядаючи досвід двох країн можемо з впевненістю говорити, що «політика пам'яті» впевнено крокує до формування в нову незалежну дисципліну з окресленим предметом та полем дослідження.

1. Бондар В. Державна політика історичної пам'яті в Україні 1990–2000-х рр.: основні тенденції / Вадим Бондар // Історіографічні дослідження в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України. – 2013. – №23. – 400с. С. 379
2. Воляннюк О. До визначення поняття політики пам'яті в сучасній політології / О. Я. Воляннюк // Нова парадигма. – 2009. – Вип. 87. – С. 120–128, с. 122
3. Воляннюк О. Суспільна пам'ять як вимір політичного розвитку (методична розробка до лекції) / Ольга Воляннюк // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Вип. 10. – 2013. – С. 116
4. Грицак Я.Й. Життя, смерть та інші неприємності / Ярослав Грицак. – К.: Грані-Т, 2008. – 232 с
5. Коник А. «Історична пам'ять» та «політика пам'яті» в епоху медіа культури / А. Коник [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk32/Visnyk32_P2_03_Ko_nyk.pdf
6. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.]; за загальною редакцією Ю. Шаповала. – Київ: ІПІЕНД, 2013. – 600 с. С. 132
7. Миллер А. Историческая политика и ее особенности в Польше, Украине и России (Интервью) // Отечественные записки. – 2008. – № 5(44). – С. 66–75
8. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К., ІПІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. – 328 с. С.109
9. Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів/кер.авт.кол. А.М. Киридон. – К.:ДП«НВЦ «Пріоритети». – 2013. – 436с. С.325
10. Політичні проблеми сучасної України: аналітичні доповіді Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – К.: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 600 с.
11. Расевич В. Ще раз про політику пам'яті / В. Расевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?shhe_raz_pro_politiku_pamyati&objectId=1097971
12. Рикер П. Память, история, забвение. – М.: Изд-во гуманит. лит-ры, 2004. – С. 121-125
13. Траба Р. Польские споры об истории в XXI в. // Историческая политика в XXI веке: Сборник статей. – М.: Новое литературное обозрение, 2012. – С. 93
14. Шаповал Ю. І. Політика пам'яті в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Ю.І. Шаповал. – Режим доступу: <http://keui.univer.kharkov.ua/www/index.php?set=news&mc=readfull&do=50>
15. Шерпер Ю. Германия и Франция: проработка прошлого // Историческая политика в XXI веке: Сборник статей. – М.: Новое литературное обозрение, 2012. – С. 473-505
16. Dariusz Gawin Po co nam polityka historyczna/ Gazeta Wyborcza od 30 września 2005
17. Jan Żaryn Polska polityka historyczna/ Biuletyn Instytutu pamięci narodowej. - 5 (64). – maj 2006. – P. 3
18. Janusz Kurtyka Polska polityka historyczna/ Biuletyn Instytutu pamięci narodowej. - 5 (64). – maj 2006. – P. 13
19. Lech M. Nijakowski, Polska polityka pamięci. Esej socjologiczny. – Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne. – Warszawa. – 2008. – p. 288 P. 41
20. Marek A. Cichocki Czas silnych tożsamości, w: Polityka historyczna. Historycy – politycy – prasa. – Muzeum Powstania Warszawskiego. – Warszawa. – 2005. – P. 42
21. Pastusiak L. Czym jest dziś patriotyzm/Myśl Socjaldemokratyczna. – 2006. – №1-2. – P. 57-58
22. Tomasz Pawelec Rewolucja w pamięci historycznej. Porównawcze studia nad praktykami manipulacji zbiorową pamięcią Polaków w czasach stalinowskich. – Kraków: Universitas. – 2012. – P. 18

In the article investigated the question of development of politics of memory is investigational in Ukraine and Republic of Poland, her nature, essence, specific and structure, is analysed and certain. Transformation processes of the twentieth century changed the emphasis in the approach to the study and understanding of the past, particularly in Central and Eastern Europe. Especially acquired great urgency issues relating to the common history of peoples and nations, the formation of collective memory, designing new models of identity. The social and political processes of Ukraine and Republic of Poland for the last two decades had a lot in common enough. Counting out of the newest history for these two countries began in the end XX of century - in 1989 in Poland on parliamentary elections opposition party won and the communist mode was anniented, and in 1991 Ukraine got independence. Events of recent years have shown the need for reassessment of the past and memory designing new policy of both countries. In Ukrainian and Polish formed their circle of scientific approaches to understanding memory. "Politics of memory" and "historical politics" are an extraordinarily important instrument in the hands of power, that influences the worldview of the individual and citizen, predetermining high mobilizational potential. Memory about general life of our ancestors holds our families in a heap, she unites greater associations, such as nations. This phenomenon causes considerable

interest, as in the states so in society on the whole. In a scientific circle both held "Memory of studies " confidently steps to forming in new independent discipline with the outlined object and research field.

Keywords: *memory, collective memory, politics of memory, historical politics.*

В статье исследованы вопросы развития политики памяти и исторической политики в Украине и Республике Польши, проанализирована и определена их природа, суть, специфика и структура.

Ключевые слова: *память, коллективная память, политика памяти, историческая политика.*